

1 והיה הבוך מלא ונדוש בקמרת, וכפוי היה לו לבוך, ויכמין
2 מטופלת - טבעת היה עליו - על הכיסוי, מלמעלה (ראה אזור).

משנה

3 המשנה מפרשת את סדר הולכת הגחלים ממזבח החיצון למזבח
4 הפנימי, שעליו היו מקטירים את הקטורת: מי (הכהן) שזכה
5 במחנה - לחנות גחלים מעל מזבח החיצון ולהולכים וליתנם על
6 גבי מזבח הפנימי, נטל מחנת הכסף, ועלה על הכבש של המזבח
7 החיצון עד שהגיע לראש המחנה, ופנה את הגחלים הילך (והילך),
8 וחתה - והרים עם המחנה גחלים בוערות (מן המאובקות
9 הפנימיות), וירד מן הכבש, ועמד על רצפת העזרה בצד מזרח
10 המזבח, ועירן - שפך את הגחלים ממחנת הכסף לתוך מחנה אחרת
11 של זהב, ובשעה שהעביר לשל זהב, נתפור מנו - מן הגחלים כקב
12 גחלים, והיה מכבדן - מטאטא את הגחלים שנתפורו, לאמה של
13 מים העומדת בעזרה. ובשבת שאסור לכבות את הגחלים, היה בופה
14 עליה פסכת - כלי כמין סיר עשוי מנחושת.

15 עתה מבארת המשנה את צורת הפסכת ולמה היתה משמשת.
16 מבארת המשנה: ופסכתה, היתה כלי גדול, כמין סיר עשויה
17 מנחושת, ומחוקת לתך - חצי כור, ושתי שרשרות מברזל היו
18 מחוברות בה משני צידיה, והיו נצרכות לכהן בשעה שהיה מוריד בה
19 את הדשן מהמזבח החיצון דרך הכבש, שרשרת אחת שהוא (כהן
20 אחד) מושך בה ויורד, ושרשרת אחת שהוא (כהן שני) אוהו בה
21 מלמעלה, בשביל שלא תתנגלל במורד הכבש (ראה אזור).
22 מוסיפה המשנה: ופסכתו זו, שלשה דברים היתה משמשת. היו
23 בופין אותה על גבי גחלים בשבת כמבואר לעיל במשנתנו, וכן היו
24 כופים אותה על השרץ שנמצא מת בעזרה בשבת, הרי שני דברים,
25 והדרב השלישי הוא, מורידין בה את הדשן מעל גבי המחנה.
26

משנה

27 המשנה ממשיכה לבאר את ההכנה להקטרת הקטורת: לאחר
28 שהעביר את הגחלים למחנה של זהב, הגיעו הכהן שזכה במחנה
29 והכהן שזכה בקטורת, לבין האולם ולמזבח, ואז נטל כהן אחד
30 מאנשי בית אב את המגרפה, וזרקתה על הארץ בין האולם ולמזבח.
31 מוסיפה המשנה, אין אדם שומע את קול הבריו המדבר אליו
32 בירושלים מקול זריקת המגרפה באותה שעה, שהיה קולה חזק כל
33 כך.
34

35 המשנה מבארת לשם מה היו זורקים את המגרפה ומשמיעים קול
36 חזק כל כך: ושלשה דברים היתה משמשת זריקת המגרפה. ואלו
37 הם: א. כל פהן ששומע את קולה והוא עומד חוץ לעזרה, ירדע
38 שאחיו הכהנים נכנסים להשתחוות לאחר הקטורת, והוא רץ וקא
39 להשתחוות עמהם. ב. וכן לוי שהוא שומע את קולה, ירדע שאחיו
40 הלויים נכנסים לרבך בשרי בשעת הניסוך, והוא רץ וקא ומצטרף
41 אליהם. ג. וראש המעמד, הוא ראש בית אב, בשעה שהיה שומע
42 את קול המגרפה, היה מעמיד את כל הטמאים שבאותו בית אב,
43 בשער המזרה.

הדרן עלך אמר להם הממונה

פרק שישי - החלו עולים

44 הפרק שלפנינו משלים את סדר הקטרת הקטורת של בוקר, ומבאר
45 את גמר סדר הטבת הנרות, שהיה נעשה קודם הקטורת.

משנה

46 המשנה מבארת סדר כניסת הכהנים להיכל להקטרת הקטורת, וסדר
47 גמר הטבת המנורה: הכהנים שזכו בקטורת ובמחנה החלו עולים
48 במעלות (במדרגות) שלפני האולם. וקודם לכן, מי שזכו בדישון
49 מזבח הפנימי והמנורה היו מקדימים לפניהם ועולים. מי שזכה
50 בדישון מזבח הפנימי היה נכנס להיכל, ונטל את הטני המלא
51

52 בדשן המזבח, שהיה מונח שם משעה שדישן, והשתתהו, ויצא
53 מההיכל.

54 דישון המנורה היא הטבתה. והטבת הנרות התחלקה לשנים.
55 בתחילה הטיבו חמשה נרות, וכמבואר לעיל (ב), ועתה לאחר שחיטת
56 זריקת דם התמיד היו מטיבים את שתי הנרות הנותרים. המשנה
57 מבארת את סדר גמר הטבת הנרות: מי שזכה בדישון המנורה היה
58 נכנס גם כן, ויצא שתי נרות (מערכיים) [מזרחיים] דולקין. היה
59 מדשן את הנר המזרחי שבין שניהם, כלומר, היה מכבהו, ומסיר
60 ממנו את השמן והפתילה שנתרו בו, ונותר בו שמן ופתילה חרשים.
61 ומניח את הנר המערבי שבין שניהם דולק, ולא היה מדשנו, מפני
62 שממנו היה מדליק את המנורה של בין הערבים. ואם מצאו לנר
63 מערבי שזכה, מדשנו גם לנר זה, ומדליקו בערב ממזבח העולה.
64 לאחר שסיים, נטל את הכוזה (כלי קטן) שבו היו נתונים שאריות
65 השמן והפתילות הישנות, ממצלה (מהמדרגה) השנייה שבמדרגות
66 המנורה, והשתתהו, ויצא מההיכל.
67

משנה

68 במשנה הקודמת התבאר, שאלו שזכו בדישון המזבח הפנימי
69 והמנורה היו מקדימים להכנס להיכל. בזמן שהם גמרו את עבודתם,
70 נכנסו להיכל אלו שזכו במחנה ובקטורת. במשנה זו מבואר סדר
71 נתינת הגחלים על המזבח הפנימי לצורך הקטורת: מי שזכה
72 במחנה, צבר את הגחלים שהיו במחנה על גבי המזבח הפנימי,
73 כלומר, היה שופך את הגחלים על המזבח במקום אחד, ואחר כך
74 רדן - פיזר את הגחלים בצורה שיה רחוקה על גבי המזבח, ועשה
75 זאת בשולי המחנה - עם הצד התחתון של המחנה, והשתתהו
76 ויצא.
77

משנה

78 לעיל (בב) שנינו, שמי שזכה בקטורת היה מניח את הקטורת בבוך וכף
79 קטנה, ואת הבוך מניח בתוך כף גדולה, ומוליכם להיכל. במשנה זו
80 מבואר סדר הקטרת הקטורת: מי שזכה בקמרת להקטירה, היה
81 נטל את הכוזה הוא הכלי הקטן יותר מתוך הכף, ונתנו לאוהבו
82 או לקרובו כדי שישפוך את הקטורת שבו לתוך חפניו של המקטיר.
83 ואם נתפור מנו - מהקטורת שבבוך, לתוכו - לתוך הכף, היה
84 חבירו ונתנו לו את הקטורת שבכף, בפתניו - לתוך חפניו של
85 המקטיר.
86

87 מוסיפה המשנה: והיו מלמדים אותו (את המקטיר), ואומרים לו,
88 הוי (יהיה) זהיר, שמא תתחיל להניח את הקטורת מפתניו - מהצד
89 הקרוב אליך, ויש לך להיזהר בזה, כדי שלא תפנה לאחר מכן,
90 בשעה שתושיט ירך לפזר קטורת על הגחלים שבצד הרחוק ממך.
91 מפרשת המשנה, אכן הכהן המקטיר היה נזהר בזה, וכך היה עושה,
92 התחיל מרדן ויצא - כשהיה מפור את הקטורת על גבי הגחלים,
93 היה מתחיל לפזר על הגחלים שבצד הרחוק ממנו, והיה מוציא ידיו
94 אליו תוך כדי פיזור הקטורת על הגחלים בצד הקרוב אליו.
95

96 נאמר בתורה (ויקרא טו ז) לגבי עבודת כהן גדול ביום הכיפורים, וכל
97 אדם לא יהיה באהל מועד בלא לכפר בקדש עד צאתו וגו'. ולמדו
98 מכאן חכמים, שלא יהיה אדם בקדש בכל פעם שנעשית בו כפרה,
99 כגון הקטרת קטורת או הזאת דם חטאת. ומחמת כן, היה הממונה
100 מפריש כל אדם מההיכל ומבין האולם והמזבח קודם ההקטרה,
101 והמקטיר היה ממתין עד שפרשו כולם. המשנה מבארת כיצד היה
102 נעשה דין זה: לא היה המקטיר מקטיר, עד שהממונה היה אומר
103 לו הקטיר, וקודם לכן הממונה היה אומר לנמצאים בהיכל ובאולם
104 ובין האולם למזבח, לפרוש משם. ורק לכהן הדיוט היה אומר 'הקטר'
105 לבד, אך אם היה פהן גדול מקטיר, היה הממונה אומר לו 'אישי
106 פהן גדול, הקטר'. פרושו כל העם - הכהנים והלויים שבעזרה,
107 מההיכל ומהאולם ומבין האולם עד המזבח. ואזי הכהן הקטיר -
108 הניח את הקטורת על גבי הגחלים, ולאחר מכן השתתהו, ויצא.

הדרן עלך החלו עולים

וְהַעֲלֵהוּ - סייע לו לעלות לראש הכבש. עמדו שם הכהנים שהוליכו
את האברים והעלום על גבי הכבש, והושיט לו הכהן הראשון את
הראש והרגל של התמיד שהעלה על גבי הכבש, וסמך הכהן גדול
עליהן - על האברים את ידיו, וירקן על גבי המערכה. לאחר מכן,
הושיט הכהן השני לראשון את שתי הידים של התמיד, שהוליכם
העלים על גבי הכבש, והכהן הראשון נותן לבכה גדול, וסמך
עליהן את ידיו וירקן. לאחר מכן נשמש השני והקד לוי. וכן - וכסדר
הזה היו מושיטין לו - לכהן גדול, את שאר כל האברים, שכל אחד
מהכהנים הושיט את האבר שבידו לראשון, והראשון הביאו לכהן
הגדול, והוא סמך עליהן את ידיו וירקן. מוסיפה המשנה, ובזמן
שהוא (והכהן הגדול) רוצה, הוא סמך על האברים, ואחרים
וירקן אותם, ואינו צריך לזרקם בעצמו.
לאחר הקטרת האברים היו מנסכים יין בפינה הדרומית מערבית של
המזבח. המשנה מבארת את סדר ניסוך היין על ידי כהן גדול: לאחר
הקטרת האברים, בא לו הכהן הגדול להקיף את המזבח בראש
המזבח, לצורך ניסוך היין. שואלת המשנה, מהיכן - מאיזה צד הוא
מתחיל להקיף. משיבה המשנה, מקרן דרומית מזרחית, ששם היה
עומד כשהקטיר את האברים, והמשיך בצד מזרח עד שהגיע לקרן
מזרחית צפונית, והלך את כל צד צפון, והגיע לקרן צפונית
מערבית, והלך את כל צד מערב עד שהגיע לקרן מערבית דרומית,
ששם היו שני ספלים, ובמזרחי שבהם היו נותנים את היין. כשהגיע
לשם, נתנו לו את היין כדי לנסך, ועדיין לא היה מנסך.
עתה מבארת המשנה את סדר התקיעות והשירה שהיו נעשים בזמן
הניסוך: בשעה שבה הכהן הגדול לנסך, היה הסגן בא ועומד על
הקרן שבמערבית דרומית של המזבח, על ידי הכהן הגדול, והסוּדְרִים
(דגלים) היו בידו. וכשהיו הכהנים רואים את הסגן עומד על הקרן
והסוּדְרִים בידו, היו שני כהנים הולכים ועומדין על שלחן החלבים
- האברים, ושתי חצוצרות של כסף בידם, ותקעו והריעו ותקעו
כדי שישמעו הלויים ויתקבצו לשיר. לאחר מכן באו שני כהנים אלו
ועמדו אצל בן ארזא הממונה על השיר, אחד מימינו, ואחד
משמאלו, כדי לתקוע על כל פרק שבתוך, ואז שחה (התכוּפַן)
הכהן הגדול לנסך - לשפוך את היין בתוך הספל, ומיד הניף הסגן
שעמד על הקרן פסוּדְרִים, לסמן ללויים להתחיל בשיר, והקיש בן
ארזא בצלצל ו-מצלתיים, ודברו הלויים בפיהם בשיר, שהיו שרים
בשעת הניסוך מזמור מתהלים, כמובא במשנה להלן. וכשהגיעו
לפרק - מקום שהיו מפסיקים בו, תקעו והריעו ותקעו, והשתחוּו כל
העם שבעורה. וכן היו עושים על כל פרק תקיעה, ועל כל תקיעה
השתחוּוהו. מסיימת המשנה, והו סדר התמיד לעבודת בית אלהינו.
מוסיפה המשנה תפילה, יהי רצון מלפני הקדוש ברוך הוא, שיבנה
בית אלוהינו במהרה בימינו, אמן.

משנה

במשנה זו מבואר איזה שיר היו אומרים הלויים בבית המקדש בכל
יום, בעת ניסוך היין שלאחר הקרבת התמיד: איזהו השיר שהיו
הלויים אומרים במקדש בכל יום. ביום הראשון, היו אומרים את
המזמור (תהלים כד) 'לְדוֹד מְזוֹמָר לְה' הָאָרֶץ וּמְלוֹאָה תִּבֵּל וַיִּשְׁבֵּי בְה'
וגו'. ביום השני היו אומרים את המזמור (שם מח) 'שִׁיר מְזוֹמָר לְבְנֵי
קָרַח, גְּדוֹל ה' וּמְהוֹלֵל מֵאֵד בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ הַר קָדְשׁוֹ' וגו'. בשלישי
היו אומרים מזמור (שם צב) 'מְזוֹמָר לְאֶסְף אֱלֹהִים נֶצֶחַ בְּעֵדַת אֵל
בְּקֶרֶב אֱלֹהִים יִשְׁפּוּט' וגו'. ברביעי היו אומרים מזמור (שם צד) 'אֵל
נְקֻמַּת ה' אֵל נְקֻמַּת הַזְּפוּעִי' וגו'. בחמישי היו אומרים מזמור (שם
סא) 'לְמִנְצַחַת עַל הַגִּתִּית לְאֶסְף, הַרְנִינוּ לְאֱלֹהִים עֲוֹנֵנוּ הֲרִיעוּ לְאֱלֹהֵי
יַעֲקֹב' וגו'. בששי היו אומרים מזמור (שם אג) 'ה' מִלְּךְ גְּאוֹת לְבַשׁ,
לְבַשׁ ה' עוֹ הַתְּאֵר' וּגְוֹמָר. בשבת היו אומרים (שם אד) 'מְזוֹמָר שִׁיר
לְיוֹם הַשַּׁבָּת' וגו'. ופירושו, מְזוֹמָר שִׁיר לְעֵתִיד לְבֹא, לְיוֹם שְׂכֻלֹו
שָׁבַת וּמְנוּחָה לְחַיֵּי הָעוֹלָמִים.

הדרן עלך בזמן שבת גדול וסליקא לה מסכת תמיד

פרק שביעי - בזמן שבת גדול
הפרק שלפנינו מביא את סיום סדר עבודות המקדש בתמיד של שחר.
נתבארו בו סדר ההשתחוואה, סדר הנסכים וסדר שיר של יום,
וחילוקי דינים שיש בעבודת התמיד כשהיא נעשית על ידי כהן גדול.

משנה

במשנה הקודמת נאמר סדר ההקטרה במזבח הקטורת. אחר
ההקטרה, היה דרכם של כל הכהנים להשתחוות בהיכל, ואם היה
שם כהן גדול הוא היה נכנס תחילה. משנה זו עוסקת בסדר
ההשתחוואה שלאחר הקטורת: בזמן שבהן גדול נכנס להיכל
להשתחוות אחר הקטרת הקטורת, שלשה כהנים היו אוֹחֲזִין בו, אחד
סומך אותו בימינו, ואחד סומך אותו בשמאלו, ואחד היה עומד
מאחוריו ואוחז באזניו מובות שעל כתפות האפר. וכיון ששמע
הממונה את קול רגליו של כהן גדול שהוא יוצא מן ההיכל אחר
ההשתחוואה, הניבית לו את הפרזות התלויה לפני פתח ההיכל
לצניעות, כדי שיוכל לצאת. ולאחר מכן נכנס הממונה והשתחוה
ויצא. ולאחר מכן נכנסו שאר אחיו הכהנים, והשתחוּו ויצאו.
משנה ב לאחר הקטרת הקטורת וההשתחוואה, היו הכהנים מברכים
את ישראל בברכת כהנים. משנתנו מבארת את סדר
הברכה:

באו שלשת הכהנים שעבדו בקטורת, המקטיר והזוכה במחתה ומי
שהחזיק את הכף, ועמדו על המעלות (ומדרגות) שהיו לפני האולם,
ועמדו הראשונים הם שני הכהנים שזכו בדישון מזבח הפנימי
ובדישון המנורה, הדרום שלשת אחיהם הכהנים, והמשה בליים היו
בידם של חמשת הכהנים הללו, הפני ביד של אחד מהם הוא
המדשן את המזבח הפנימי, והכו ביד אחד, הוא המדשן את
המנורה, והמחתה ביד אחד, הוא הכהן שהביא את המחתה מלאה
בגחלים, והנך ביד אחד, הוא הכהן שהקטיר את הקטורת, וכן
וכפיו ביד אחד, הוא הכהן המסייע למקטיר. והניחו את הכלים
מידם. ועמדו כל הכהנים וברכו את העם ברכת כהנים בברכה
אחת, היינו שבירכו את שלשת הברכות האמורין בתורה (במדבר ו
כז-כח) יברכך וגו' יאר וגו' ישא וגו', בלא הפסק.
המשנה מבארת את חילוקי הדינים שיש בין ברכת כהנים שבמקדש
לברכת כהנים שבשאר מקומות. מבארת המשנה: גם בשאר המדינה
היו הכהנים מברכים ברכת כהנים, אלא שבמדינה אומרים אותה
שלוש ברכות, היינו שמפסיקים בעניית אמן בין כל ברכה וברכה.
ובמקדש אומרים אותה ברכה אחת בלא הפסק.
עוד חילוק יש, שבמקדש היו אומרים את שם השם שבברכת כהנים
בכתבו - יו"ד ה"א וא"ו ה"א, ובמדינה לא היו אומרים אותו ככתבו
אלא בכנוי - אלף דל"ת נו"ן יו"ד.

עוד חילוק יש, שבמדינה, בשעת הברכה היו הכהנים נושאים
(ומגביהים) את ידיהם כנגד כתפיהם, ובמקדש היו נושאים את
ידיהם על גבי ראשיהן. חוץ מכתב גדול שלעולם אין מניבית את
ידיו מעלה מן הציון, לפי שכתוב בו 'קדש לה', ואין ראוי שיגביה
ידיו מעל זה. רבי יהודה חולק ואומר, אף כהן גדול מניבית את ידיו
למעלה מן הציון כשמברך במקדש, שנאמר (ויקרא ט כב) 'וַיִּשָּׂא אֹהֶרֶן
אֶת יָדָיו אֶל הָעָם וַיְבָרֶכֶם'.

משנה

לאחר שברכו הכהנים את העם, נטלו את אברי התמיד שהיו מונחים
על הכבש, העלים למזבח והקריבו. בנוסף, העלו את מנחת הסולת
והקריבוה, והכהן הגדול היה מקריב את מנחת החביתין, ולאחר מכן
היו מעלים את היין ומנסכים אותו. משנתנו מביאה כיצד היה סדר
הקטרת האברים וניסוך היין כשנעשו על ידי על ידי כהן גדול, שהיו
נוהגים בו כבוד. עוד מביאה משנתנו, את סדר שיר של יום
והתקיעות שהיו בשעת הניסוך: בזמן שבהן גדול רוצה להקטיר את
אברי התמיד על גבי המזבח, היה עולה בכבש, והסגן היה הולך
בימינו. כשהגיע הכהן גדול למחצית הכבש, אהו הסגן בימינו